

Partij voor de Dieren

Statenfractie Noord-Brabant

Visie wilde zwijnen-beleid

Achtergrondinformatiedocument

Inhoud

Inhoud.....	2
Visie beleid wilde zwijnen Partij voor de Dieren [terug naar inhoud].....	4
Deze visie rust op de volgende pijlers.....	5
Verder uitgewerkte visie [terug naar inhoud]	6
Nulstand werkt niet.....	6
Leefgebieden.....	6
Betrekken van agrariërs.....	6
Betrekken van terreinbeheerders.....	6
Landbouwschade	6
Dierziekten	6
Wildaanrijdingen.....	7
Wildwaarschuwingssystemen	7
Integrale afweging	8
Vraag en antwoord n.a.v. Verder uitgewerkte visie	8
Tijdplanning [terug naar inhoud].....	10
Potentiele leefgebieden / 'Leefgebied V' [terug naar inhoud].....	11
Conclusies van het onderzoek	11
'Gebied V'	11
Alternatieven voor afschot [terug naar inhoud].....	14
Leefgebieden in Limburg en Gelderland	14
Rasterbeleid Provincie Gelderland	16
Wildwallen en -greppels	17
Kosten	17
Faunafonds [terug naar inhoud].....	19
Faunafondsuitkeringen zwijnen Brabant.....	19
Beleidsregels Faunafonds	21
Verschil tussen getaxeerde en uitgekeerde bedrag	21
Preventieve maatregelen.....	22
Nulstand schadevergoeding en bevoegdheid [terug naar inhoud].....	23

Vraag: Kan provincie eenzijdig aan de nulstand komen?.....	23
Nulstand betekent geen schadevergoeding door het Faunafonds!.....	23
Handhaven nulstand is feitelijk bevoegdheid van provincies waarin maatwerk mogelijk is	24
SER? Soorten Effect Rapportage.....	25
Concept-SER: Prognose van de te verwachten landbouwschade op basis van getaxeerde en uitgekeerde schadecijfers [terug naar inhoud]	26
Verschil tussen getaxeerde en uitgekeerde bedrag	26
Preventieve maatregelen.....	26
Relevante informatie met betrekking tot dierziektes	27
Noodzakelijke maatregelen bij (uitbraak van) dierziektes	27
Borging verkeersveiligheid en noodzakelijke preventieve maatregelen	28
Ecologische gevolgen van de aanwezigheid van het wild zwijn	29
Positie van buurprovincies waar sprake is van grensoverschrijdende beleidsverschillen.....	34
Economische gevolgen die het toelaten van het wild zwijn heeft of kan hebben ..	34
Dierziekten [terug naar inhoud]	36
Relevante schriftelijke en technische vragen en antwoorden [terug naar inhoud] ..	37
Technische vragen (30 oktober 2015) en antwoorden (4 november 2015).....	37
Openstaande vragen [terug naar inhoud]	38
Verslag Themabijeenkomst zwijgentafels, 15 januari [terug naar inhoud]	39
Inleiding door Wiel Poelmans	39
Toelichting door Van den Hout	39
Vragen	40
Verslag werkbezoek Duitsland [terug naar inhoud].....	43
Rondetafelgesprek [terug naar inhoud]	44
Deskundigen	44

Visie beleid wilde zwijnen Partij voor de Dieren [\[terug naar inhoud\]](#)

Het is niet mogelijk gebleken om de nulstand voor wilde zwijnen te handhaven, er is daarom nieuw beleid nodig. De aanwezigheid van wilde zwijnen kent voordelen: de dieren hebben toegevoegde waarde voor de biodiversiteit en recreatie. Landbouwschade en verkeersongelukken behoren tot de nadelen die de aanwezigheid van wilde zwijnen in deze hoedanigheid met zich mee brengen.

Enerzijds dienen er leefgebieden te worden aangewezen waarin zwijnen niemand in de weg lopen en niet worden bejaagd maar waar de populatie wordt gevormd door natuurlijke populatieopbouw; soorten met een hoge reproductiecapaciteit zoals het wilde zwijn zijn niet te beperken middels jacht maar wel middels voedselbeperking en natuurlijke regulatie.

Anderzijds dient er ruimhartig te worden omgegaan met de te lijden schade (gewassen en evt. dierziektes) door agrariërs. We erkennen dat er maatregelen moeten worden getroffen om de boer schadeloos te stellen in het geval van schade. Een goede compensatieregeling en financiële bijdrage aan zwijnen-werende maatregelen zoals rasters en greppels zijn nodig, met de voorwaarde dat er niet wordt overgegaan tot afschot. Daar moet uiteraard provinciaal budget voor worden vrijgemaakt. Erik Koffeman (Faunabeheereenheid Noord-Brabant) noemde de noodzaak voor meer compensatie (en ook de enorme arbeidsintensiviteit van afschot) in zijn [artikel in het Eindhovens Dagblad van 6 januari](#) jongstleden: *“Met onder meer een betere compensatieregeling voor schade aan gewassen en bijdrages voor het afrasteren van grond moeten mens en zwijn straks beter samenleven.”*

Het aantal wildaanrijdingen dient te worden beperkt met de inzet van snelheidslimieten die moeten worden gehandhaafd, rasters en wildwaarschuwingssystemen; dit vraagt in eerste instantie een substantiële investering en later structurele middelen voor onderhoud.

In de leefgebieden voor wilde zwijnen worden bezoekers geïnformeerd over de aanwezigheid van zwijnen en moet men zich houden aan gedragsregels ter voorkoming van onfortuinlijke ontmoetingen met een wild zwijn.

De jacht kent vele nadelen: verstoring voor de normale populatie-opbouw, het verhogen van overlevingskansen voor de overblijvers, onrust, zwerven, aanrijdingen, algemene onrust in natuurgebieden en schuwe dieren (ook andere soorten).

We erkennen dat afschot een binnen de wettelijke kaders toegestaan middel is om tot minder overlast van wilde zwijnen te komen, maar het moet ook het allerlaatste middel zijn dat wordt ingezet.

Deze visie rust op de volgende pijlers

- Aanwijzen van leefgebieden waarin onder geen beding wordt gejaagd en waarin de populatie wordt bepaald door het voedselaanbod in het leefgebied
- Afrasteren tussen landbouwgrond en natuurgrond, op kosten van de provincie onder voorwaarde van geen afschot
- 100 Procent schadevergoeding (gewassen/dierziektes) aan agrariërs rond leefgebieden
- Loslaten van de nulstand in bepaalde gebieden
- Afschot gebeurt alleen door professionals (alleen als strikt noodzakelijk)
- Inzet van (meer) rasters, zodat het aantal wildaanrijdingen wordt teruggedrongen
- Inzet van wildwaarschuwingssystemen zodat het aantal wildaanrijdingen wordt teruggedrongen

Verder uitgewerkte visie [\[terug naar inhoud\]](#)

Nulstand werkt niet

Het nulstandbeleid werkt niet. Wilde zwijnen weten hun weg te vinden in Nederland, ondanks soms aanzienlijke inspanningen. Met deze tekst begint het rapport 'Wilde zwijnen onderweg in Nederland' van het CLM. (Auteurs: Adriaan Guldemond Wim Dijkman en Dirk Keuper)

Leefgebieden

Het voorstel van de Partij voor de Dieren is om in het nieuwe Faunabeheerplan afspraken te maken over gebieden waar zwijnen niemand in de weg lopen en feitelijk leefgebieden worden. Zorg ervoor dat het gebied ingericht wordt en beperk het aantal (gestegen) wildaanrijdingen met rasters en wildwaarschuwingssystemen, bijvoorbeeld met de hulp van lokale natuurverenigingen en terreinbeheerders.

Betrekken van agrariërs

Het inrichten van leefgebieden kan wellicht voldoende draagvlak krijgen als er rond deze gebieden voldoende schadevergoeding mogelijk is. Dat is nu niet het geval; de werkelijke schade blijft zelfs achter bij de getaxeerde schade, zeker nu sinds eind 2014 door het Faunafonds een behandelbedrag per melding is opgevoerd naast het al bestaande eigen risico en de drempelvergoeding.

Betrekken van terreinbeheerders

De beoordeling of zwijnen schade aanrichten in de natuur is afhankelijk van de natuurvisie van de terreinbeheerder. Het is vastgesteld dat wilde zwijnen juist een positieve bijdrage hebben aan de biodiversiteit. Daarom is het noodzakelijk om de dialoog aan te gaan met de terreinbeheerders over leefgebieden.

Landbouwschade

De zwijngenschade is toegenomen en is veelal geconcentreerd op een beperkt aantal plaatsen waar grote schade ontstaat. Dat betekent dat er –als er echt geen andere optie is- op slechts op een beperkt aantal plaatsen schadebestrijdende maatregelen hoeven te worden genomen. De consensus is dat de nulstand nooit kan worden bereikt, dus het zal dan neer komen op actief bejagen.

Dierziekten

Op dit moment is Nederland vrij van alle zogenoemde bestrijdingsplichtige ziekten, zowel bij gehouden varkens als wilde zwijnen. De kans dat op dit moment wilde zwijnen besmet raken met besmettelijke ziektes zoals klassieke en Afrikaanse

varkenspest (KVP en AVP) is zeer gering, ook omdat de wilde zwijnen in de ons omringende landen nu vrij zijn van deze ziekten. De kans op dierziekten is zeer gering, maar als er wel een dierziekte uitbreekt zoals KVP of AVP, zijn de gevolgen niet te overzien. Het gaat dan om gebieden met een hoge intensiteit aan gehouden varkens.

Wildaanrijdingen

Het aantal gemelde aanrijdingen met wilde zwijnen neemt toe in Noord-Brabant. In Gelderland is het aantal aanrijdingen afgenomen. Het aantal rasters langs wegen in Gelderland is toegenomen en is hier wellicht de oorzaak van, naast aanpassingen aan de infrastructuur (wegen). Het plaatsen van wilde zwijnenrasters - kosten €20.000-25.000 per kilometer - vermindert het aantal aanrijdingen.

Op 10 december 2013 werd via een Statenmededeling bekend dat de natuurbrug N396 (Leenderbos) niet van een wild zwijn kerend raster zou worden voorzien. In de situatie bevonden zich reeds wilde zwijnen aan weerszijden van de N396 (Valkenswaardseweg). De FBE bepleitte het aanbrengen van een raster op de natuurbrug in combinatie met het aanbrengen van rasters aan beide zijden van de N396. Hierdoor zou een gedeelte van de populatie wilde zwijnen ten noorden van de N396 worden geïsoleerd van de rest van de populatie. In die situatie wordt het realiseren van het nulstandsbeleid beter mogelijk. De raming van de kosten voor het extra uitrasteren van de N396 bedroeg € 300.000. Dit was voor het beoogde doel een dermate hoog bedrag, dat het college van GS heeft besloten af te zien van het plaatsen van een raster op deze natuurbrug en ook af te zien van het volledig uitrasteren van de N396. Daarbij werd de kanttekening geplaatst dat wanneer in de toekomst om andere redenen (bijvoorbeeld verkeersveiligheid) besloten wordt dat de N396 volledig wordt uitgerasterd, dan het eventueel aanbrengen van een raster op de natuurbrug opnieuw kan worden bezien.

Wildwaarschuwingssystemen

[Wildwaarschuwingssysteem: 80% minder ongevallen](#) (9 december 2011).

Het eerste Overijsselse elektronische wildwaarschuwingssysteem is in gebruik genomen. Het systeem waarschuwt automobilisten vroegtijdig als er wild gaat oversteken. De automobilist kan dan snelheid minderen en het wild kan veilig oversteken. Ervaringen in Duitsland en Zwitserland leren dat het aantal ongevallen hierdoor met 80 % kan verminderen.

De schade die wilde zwijnen in het verkeer veroorzaken is onbekend, maar een schatting van de materiele schade ligt tussen de 0,5 en 1,5 mln. per jaar, een vijfvoud van de schade in de landbouw. Het wildwaarschuwingssysteem kostte Overijssel € 280.000,- plus € 7.000,- per jaar voor beheer en onderhoud. Dat loont

dus en afhankelijk van hoeveel van de systemen je nodig hebt, verdient het zich in een aantal jaar terug.

Integrale afweging

De volgende passage komt letterlijk uit het rapport van CLM en is belangrijk voor de juridische borging.

Het faunabeleid is gedecentraliseerd. Het is onderdeel geworden van het provinciale (natuur)beleid. Tegelijkertijd is er een dierziektebeleid op nationaal niveau. Gelet op de integrale afweging die wordt gemaakt (natuur, verkeersveiligheid, landbouw) en de zoneringsdie dat met zich meebrengt, ligt het voor de hand om deze afweging te maken binnen het ruimtelijk beleid van de provincies. Dat versterkt het gezag van het ontwikkelde beleid en de borging daarvan. De nieuwe natuurwet, de decentralisatie van natuurbeleid en –uitvoering en de zich ontwikkelende wildpopulaties zijn wellicht aanleiding om in de relevante provincies het beleid voor faunabeheer te herijken. In deze herijking kan de veranderende werkelijkheid voor wilde zwijnen worden opgenomen.

Conclusie: Als het beleid voor wilde zwijnen ruimtelijk expliciet wordt gemaakt ligt een afweging voor leefgebieden binnen het provinciale ruimtelijk beleid voor de hand. Er zijn voldoende provinciale mogelijkheden om draagvlak voor leefgebieden te creëren en om de leefgebieden juridisch mogelijk te maken.

Vraag en antwoord n.a.v. Verder uitgewerkte visie

Ruimtelijke aanpak

1. Vraag is hoe we het ruimtelijke gaan aanpakken. Nu gebeurt het op basis van vrijwilligheid en afspraken, maar we willen het ook beleidsmatig verankeren. Hoe kunnen we dit doen?

Welke afspraken liggen er nu? En wat is er afgesproken met de terreineigenaren, boeren en jagers?

GS zijn verantwoordelijk voor het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen en de openbare veiligheid. Voor alle Brabantse Wildbeheereenheden geldt wat betreft het wilde zwijn het volgende:

Provinciale aanwijzing (artikel 67):

Jachtaktehouders zijn aangewezen als categorie van personen die, ter beperking van de stand van muskusrat (in het belang van de openbare veiligheid), rosse stekelstaart, verwilderde duif (ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen) en damhert en wild zwijn (beide in het belang van de openbare veiligheid en ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen), op alle gronden waarop zij rechthebbende zijn genoemde soorten mogen reguleren.

Leefgebied

2. We zouden dus een leefgebied moeten aanwijzen, en die ook kaarttechnisch vastleggen. Kan dat juridisch? Onze insteek is dat daar niet gejaagd wordt, om de rust zo veel mogelijk te bewaren, en ook de veiligheid van de bezoekers te garanderen.

Ja, dat kan via Artikel 19 FF-wet:

1. Gedeputeerde staten kunnen een plaats die van wezenlijke betekenis is als leefomgeving voor een beschermde inheemse plantensoort of een beschermde inheemse diersoort (dus ook het wilde zwijn <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2013-8498.html>), met het oog op instandhouding van die plaats ten behoeve van die soort, aanwijzen als beschermde leefomgeving. Het besluit bevat de kadastrale aanduiding van de percelen waarop de aangewezen plaats is gelegen en gaat vergezeld van een kaart waarop de plaats is aangegeven.

Maar niet in een natuurmonument:

2. Een plaats als bedoeld in het eerste lid, kan niet worden aangewezen als beschermde leefomgeving, indien die gelegen is in een krachtens de Natuurbeschermingswet 1998 aangewezen beschermd natuurmonument dan wel in een gebied ten aanzien waarvan een besluit tot aanwijzing als beschermd natuurmonument wordt voorbereid.

En ook niet in Natura 2000-gebieden afhankelijk van de instandhoudingsdoelstelling van het N2000-gebied:

3. Een plaats als bedoeld in het eerste lid, kan niet worden aangewezen als beschermde leefomgeving voor een beschermde inheemse plantensoort of een beschermde inheemse diersoort, indien die gelegen is in een krachtens artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998 aangewezen gebied of in een gebied waarvan de aanwijzing als zodanig in overweging is genomen als bedoeld in artikel 12, derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 en de instandhoudingsdoelstelling van dit gebied betrekking of mede betrekking heeft op de leefomgeving van die beschermde inheemse planten- of diersoort.

Dus technisch gezien kan het, maar of het bijvoorbeeld in het Leenderbos zou kunnen moet worden nagegaan, want dat is een Natura 2000-gebied (zowel Vogelrichtlijn als Habitatrichtlijn) en is dus afhankelijk van de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied. (Op ingerasterde terreinen met een oppervlakte kleiner dan 5000 hectare mag je overigens nooit schieten.)

Tijdplanning [\[terug naar inhoud\]](#)

Procedurevergadering: Inbrengen verzoek tot expert meeting

15 februari GESLAAGD

Rondetafelgesprek

10 juni

Gesprek met belanghebbenden (vooral agrariërs)

Na de expert meeting.

Bespreking en besluit nieuw Faunabeheerplan

Zomer 2016.

Potentiele leefgebieden / 'Leefgebied V' [\[terug naar inhoud\]](#)

Er zijn drie potentiële leefgebieden, gebaseerd op het Alterra-rapport '[De geschiktheid van natuurgebieden in Noord-Brabant en Limburg voor edelhert en wild zwijn](#)'. Dit onderzoek is in opdracht van de twee provincies uitgevoerd, door o.a. Geert Groot Bruinderink. Het rapport is in 2000 verschenen.

Van de zes onderzochte gebieden liggen er drie in Noord-Brabant (waarvan Gebied V voor een deel in Limburg);

- Gebied I: Loonse- en Drunense Duinen / Huis ter Heide / De Brand
- Gebied V: Groote Heide / Weerterbosch / Strabrechtse heide / Kleine Dommel / Weerter en Budeler-bergen / Leenderbos / Strijper AA / Tongerlreep / de Malpie
- Gebied VI: Kampina / Beersedal / de Mortelen / de Geelders

Op de kaart op de volgende pagina staan de drie gebieden aangegeven.

Conclusies van het onderzoek

- Gebied I valt af vanwege ecologische redenen en de uitkomst van de risicoanalyse.
- Gebieden V en VI hebben als belangrijk aandachtspunt de risico's t.o.v. de intensieve varkenshouderij. Er is in die gebieden relatief minder risico voor schade aan akkerbouw.
Een ander aandachtspunt in deze gebieden is de doorkruising van drukke hoofd- en snelwegen.
- Gebied V komt 'het best uit de test'.

'Gebied V'

- Het potentiële leefgebied 'Gebied V' is ongeveer 22.000 ha groot, waarvan 60% bestaat uit bos- en natuurgebied.
- Grof geschat ligt 20 à 30% van het gebied in Limburg.
- Het gebied ligt vooral in de gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende en Valkenswaard. Voor een deel ook in Waalre, Geldrop-Mierlo en Someren.
- Volgens de kaartenbank van de provincie bevinden zich vele honderden veehouderijbedrijven in en rond 'Gebied V'. Ongeveer 40% van de stallen huisvesten varkens, dus er zullen honderden varkensstallen zijn.
- 'Gebied V' wordt doorsneden door de nodige (spoor)wegen;
  - Treinspoor: van Weert naar België (oost-west) en van Weert naar Eindhoven (zuid-noord).
  - Rijkswegen: A2 (Eindhoven-Weert)
  - Provinciale wegen: N564 (Weert-België), N396 (Valkenswaard-Leende)

- Verder nog vele wegen en weggetjes, maar de bovenste drie lijken me het belangrijkste.

Grondeigenaren 'Gebied V'

- [Grote Heide](#) Brabants Landschap
- Weerterbosch ...
- [Strabrechtse heide](#) Staatsbosbeheer (grotendeels)
- Kleine Dommel ...
- [Weerter en Budeler-bergen](#) Natuurmonumenten
- Leenderbos ...
- Strijper AA ...
- Tongelreep ...
- [Malpie](#) Natuurmonumenten

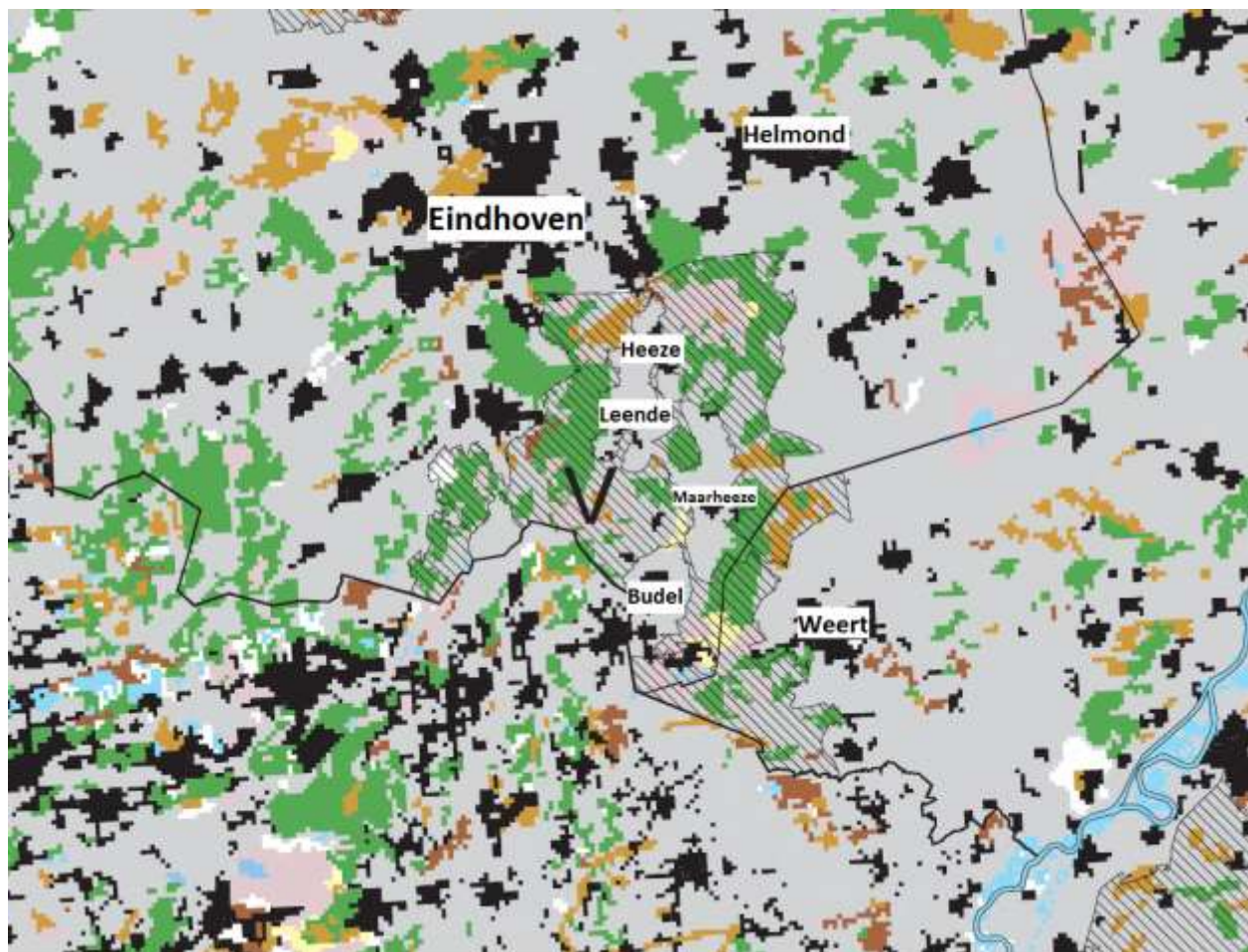
In de provinciale kaartbank van de provincie is [Gebied V](#) grof getekend met de gele lijn.

Het is vrij ondoenlijk om alle grondeigenaren te noteren. Op de kaart van de kaartenbank is te zien dat er ruim honderd veehouderijbedrijven in Gebied V liggen.

In de Nederland omringende landen wordt uitgegaan van twee zwijnen per km², maar dat zal in praktijk hoger uitvallen, o.a. door fluctuerend voedselaanbod.¹

---

¹ Hans Hollander in e-mail dd. 26 januari 2016.

^ Het schuin gestreepte gebied is 'Gebied V'

Alternatieven voor afschot [\[terug naar inhoud\]](#)

Leefgebieden in Limburg en Gelderland

Limburg, De Meinweg

- Ongeveer 2.000 ha groot.
- De doelstand is 60 zwijnen (zonder biggen).
- Jaarlijks worden er 50 tot 150 zwijnen geschoten.
- Er zijn brede afspraken over de instandhouding van de rasters om de Meinweg heen.
- Buiten het leefgebied zijn alternatieve werende middelen niet vereist om van de ontheffing tot afschot gebruik te mogen maken. (Dus gelijk schieten.)

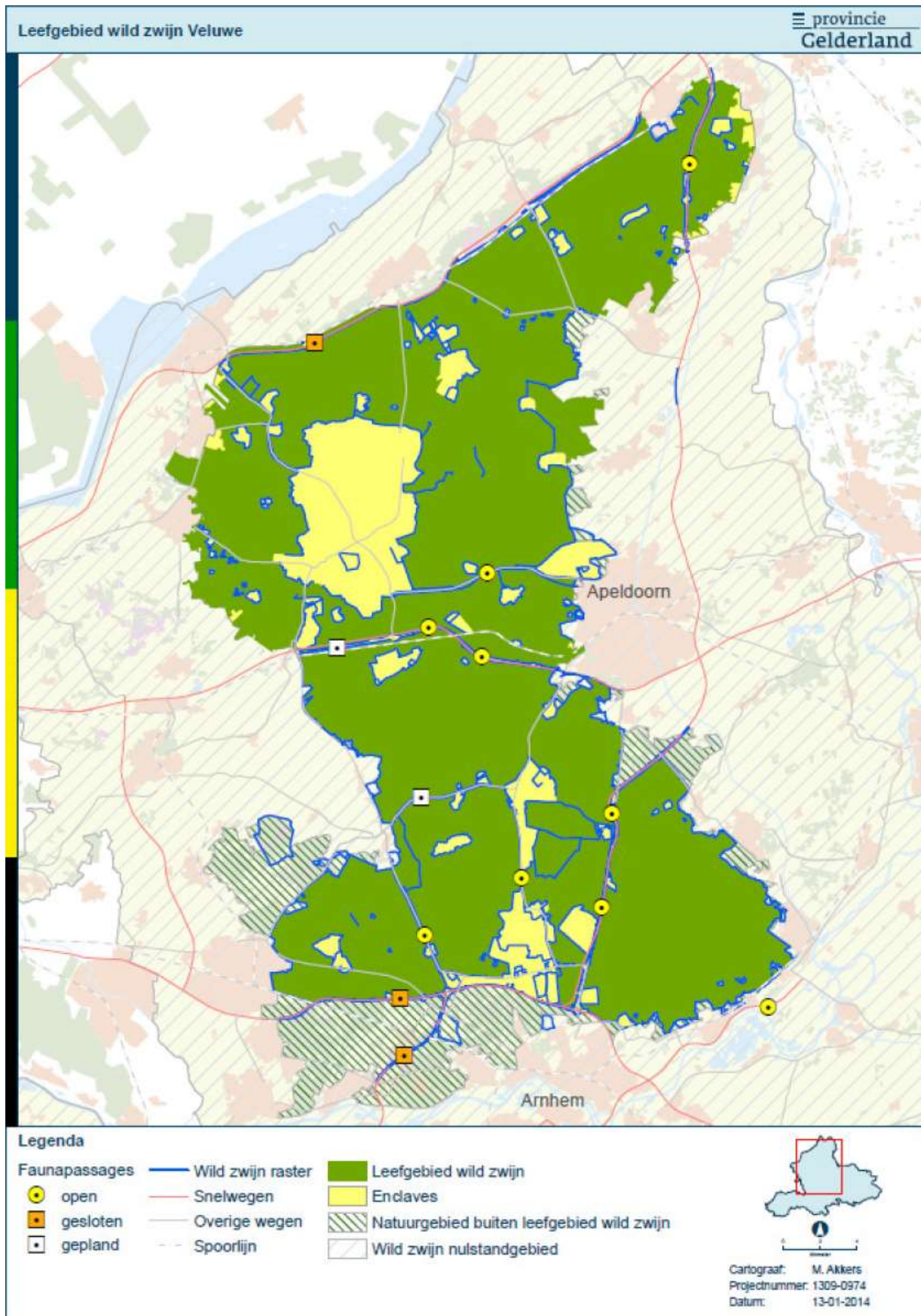
Limburg, het Meerlebroek

- Ongeveer 200 ha groot.

Gelderland, Centraal Veluws Natuurgebied (CVN)

- Ongeveer 60.000 ha groot.
- De doelstand is 1100 tot 1500 zwijnen.
- Het laatste seizoen werden ongeveer 2.000 zwijnen in het leefgebied geschoten. Buiten het leefgebied werden er ongeveer 200 geschoten en 200 doodgereden. De aantallen kunnen variëren van 1.600 tot meer dan 4.000.
- Het gewenste afschot is beduidend hoger, doordat de zomerstand dit jaar rond 5.000 was. Dus meer dan de helft zou men willen afschieten.

Hieronder het leefgebied voor wilde zwijnen op de Veluwe. De blauwe lijnen zijn de rasters. De provincie Gelderland wil dus eigenlijk alleen rasters aan de randen van het groene gebied, niet er in.

Rasterbeleid Provincie Gelderland

Op de [website van de provincie Gelderland](#):

Er worden steeds meer rasters aangelegd om schade door grofwild te voorkomen. Ten onrechte vindt [gedeputeerde] van Dijk: 'Het beperken van wildschade gebeurt door het beheren van de aantallen dieren. Daarin zoeken we de balans tussen het aantal dieren dat de Veluwe aan kan en de schade die dat oplevert. Wat mij betreft is het aanleggen van rasters het laatste middel om schade [aan gewassen] te voorkomen.

- Dus eerst afschot en dan pas rasters.

De provincie Gelderland stelt dat de verantwoordelijkheid voor het plaatsen en onderhouden of verwijderen van wildrasters bij degene ligt die schade van het wild ondervindt. De provincie heeft geen formele verantwoordelijkheid voor wildrasters. GS voelen zich ook niet financieel verantwoordelijk voor de aanwezige rasters op de Veluwe. Uitzondering vormen de rasters langs provinciale wegen; daar is de provincie wel verantwoordelijk voor.

Ter voorkoming van schade aan wettelijke belangen wordt op de Veluwe een populatiebeheer van wilde hoefdieren gevoerd. Dit is gericht op het handhaven van een populatieomvang waarbij de schade op een acceptabel niveau blijft. Wanneer ondanks de inzet van populatiebeheer schade optreedt aan wettelijke belangen, wordt eerst gekeken of deze schade is op te lossen door preventieve maatregelen (zoals weginrichting) of gerichte schadebestrijding (plaatselijk en tijdelijk extra afschot). Wanneer ondanks deze maatregelen sprake is van voortdurende schade aan wettelijke belangen kan de aanleg van rasters worden overwogen om de schade te beperken of te beëindigen.

- Dus eerst beheer (schieten), dan schadebestrijding (schieten) en dan kan nog eens de aanleg van rasters overwogen worden.

De provincie Gelderland stelt:

De plaatsing van rasters die beschermde diersoorten in hun vrijheid belemmeren kan in strijd zijn met de Flora- en faunawet (art. 11) en is onderhevig aan toetsing aan de FF-wet. Het verlenen van deze ontheffing is voorbehouden aan de Minister (verklaring van geen bezwaar, ex art. 75).

Gelderland is erg terughoudend met rasters om akkers te beschermen, omdat het 'de landschappelijke en recreatieve kwaliteiten aantast'. Ook zou het nadelige effecten hebben voor de ecologie. Om de leefgebieden te ontsnipperen is men terughoudend met rasters.

- Daar zit natuurlijk wel een punt in, omdat rasters de bewegingsvrijheid van (andere) wilde dieren kunnen beperken. In die zin is de voorkeur voor Faunafondsuitkeringen boven rasters voorstelbaar.

De verantwoordelijkheid voor het plaatsen van rasters ligt bij de schade-ondervinder.

De toetsing bij de aanleg van nieuwe rasters ligt bij gemeenten (WABO, aanlegvergunning) en Rijk (art 75 Flora- en faunawet: aantasting leefgebied).

De provincie voelt alleen verantwoordelijkheid voor het plaatsen van rasters langs provinciale wegen:

Wildkerende rasters zijn mogelijk op de rand van het leefgebied van de betreffende diersoort. Bij wilde zwijnen is er sprake van een scherpe grens tussen leefgebied en nulstandgebied. Rasters op deze grens zijn niet beperkend voor het leefgebied of de leefwijze van wilde zwijnen, en zijn uit dat oogpunt toelaatbaar. Wel zal bij de afweging en wijze van uitvoering rekening moeten worden gehouden met aspecten van landschap, toegankelijkheid voor beheer en publiek en onbedoelde effecten op andere diersoorten.

Wildwallen en -greppels

- Wildwallen zijn een cultuurhistorisch verantwoord alternatief op willdrasters. Vroeger weerden boeren het wild er mee op hun akkers en hun leefgebied.
- Wildwallen kunnen een positief effect op de biodiversiteit hebben. De steilranden van wallen kunnen een goede groeiplaats voor mossen en varens zijn en worden vaak gebruikt voor het graven van holen door verschillende zoogdieren.
- Beplant met doornig en dicht struikgewas zoals meidoorn, zijn wildwallen uitermate effectief om wilde zwijnen te weren.
- Wildwallen werden ook gecombineerd met een greppel aan de buitenzijde, voor extra effectiviteit.
- De meeste wildwallen of veewallen die we tegenwoordig kennen, stammen uit de veertiende tot en met de negentiende eeuw. Ze zijn soms eeuwenlang in functie geweest, maar voornamelijk vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw verloren steeds meer wild- en veewallen hun nut.
- Zie voor meer info over wallen de 'wallenbundel' ['Tot hier en niet verder'](#) van OCW.

Kosten

In onze visie gaat de provincie de kosten voor zwijnenwerende elementen op zich nemen, i.t.t. tot nu, nu het nog de verantwoordelijkheid van de grondeigenaren is.

Een vraag die nog onbeantwoord is, is hoe de aanleg en onderhoudskosten van wildwallen en –greppels zich verhouden tot deze kosten van rasters. De beplanting van wallen kan om onderhoud vragen. Het is goed voorstelbaar dat de aanleg van wallen ook kostbaarder zal zijn dan dat van rasters.

Faunafonds [\[terug naar inhoud\]](#)

Faunafondsuitkeringen zwijnen Brabant

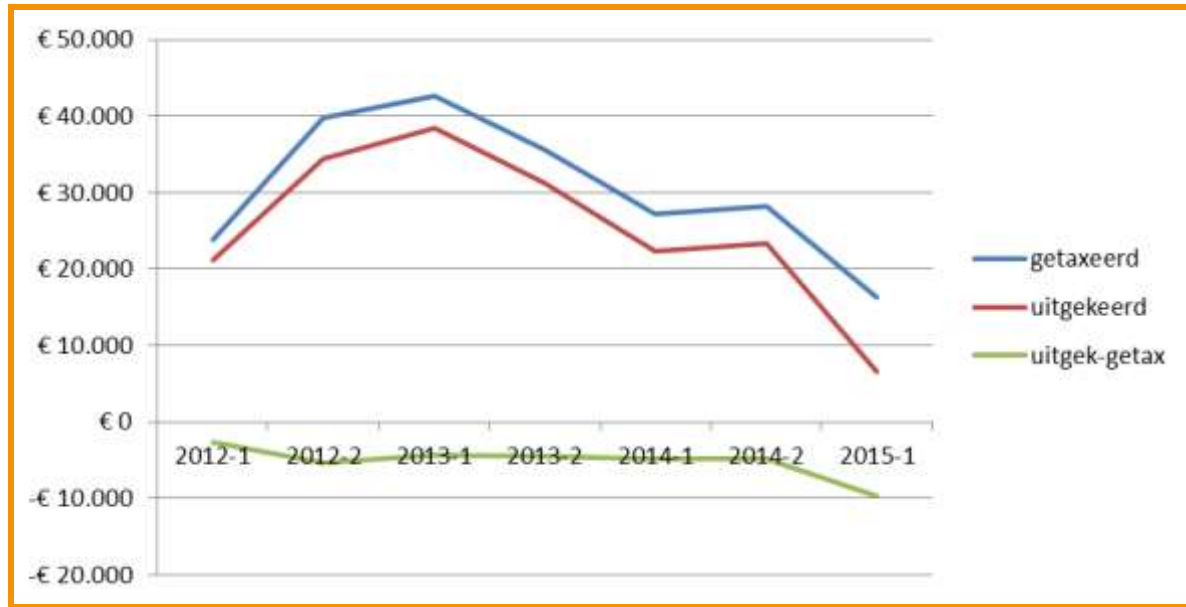
Onderstaande gegevens zijn gebaseerd op de [schadecijfers](#) zoals opgegeven door het Faunafonds. De Brabantse schadecijfers zijn er handmatig op basis van postcodes uitgefilterd.

Ongeveer de helft van alle door zwijnen aangerichte schade is in 'Gebied V'. Het zwaartepunt van de schade ligt binnen 'Gebied V' duidelijk in Leende, het centrum van het gebied.

Heel Brabant

Periode	Getaxeerd	Uitgekeerd	uitgek-getax
2012-1	€ 23.776	€ 21.149	€ -2.627
2012-2	€ 39.795	€ 34.498	€ -5.297
2012	€ 63.571	€ 55.647	€ -7.924
2013-1	€ 42.712	€ 38.383	€ -4.329
2013-2	€ 35.603	€ 31.189	€ -4.414
2013	€ 78.315	€ 69.572	€ -8.743
2014-1	€ 27.200	€ 22.319	€ -4.881
2014-2	€ 28.144	€ 23.329	€ -4.815
2014	€ 55.344	€ 45.648	€ -9.696
2015-1	€ 16.359	€ 6.630	€ -9.729

^ **Uitkeringen voor schade van zwijnen in Brabant**

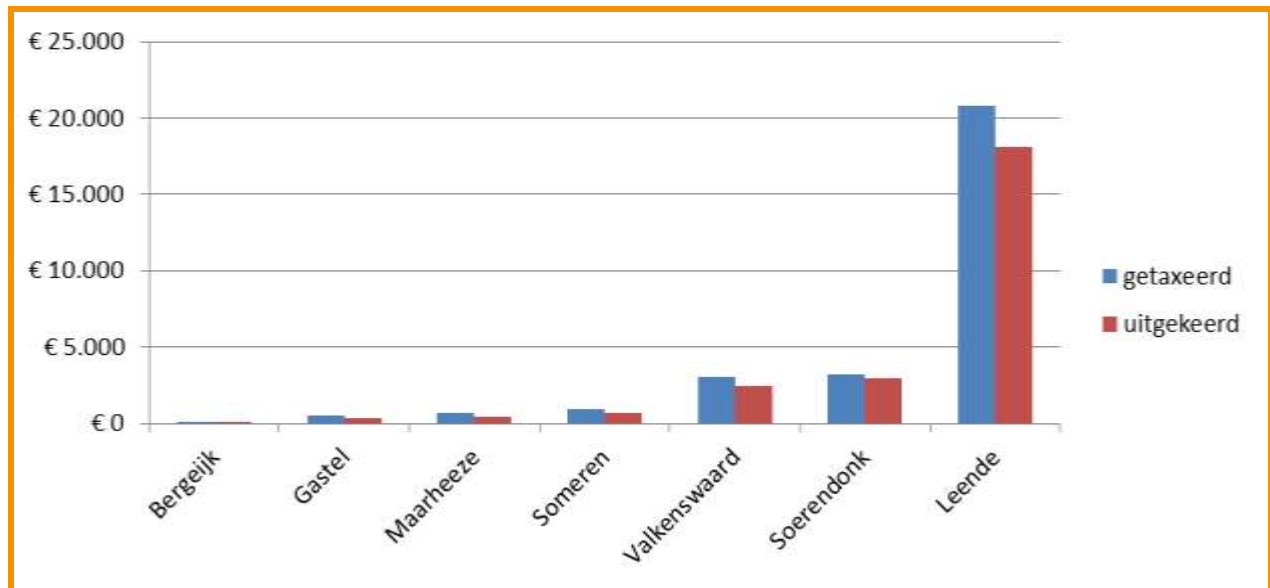

^ Uitkeringen voor schade van zwijnen in Brabant

Potentieel leefgebied 'Gebied V'

Plaats	Getaxeerd	Uitgekeerd
Bergeijk	€ 93	€ 22
Gastel	€ 506	€ 363
Maarheeze	€ 698	€ 458
Someren	€ 915	€ 695
Valkenswaard	€ 3.037	€ 2.444
Soerendonk	€ 3.187	€ 2.972
Leende	€ 20.776	€ 18.144
Totaal	€ 29.211	€ 25.097

^ Gemiddelde jaarlijkse uitkeringen voor schade van zwijnen in 'Gebied V' (periode 2012-1/2015-1)

^ Gemiddelde jaarlijkse uitkeringen voor schade van zwijnen in 'Gebied V' (periode 2012-1/2015-1)

Beleidsregels Faunafonds

- De beleidsregels van het Faunafonds zijn [hier](#) in te zien.
- De hoogte van het behandelbedrag is vastgesteld op € 300,00.
- De hoogte van de door één of meer beschermde inheemse diersoorten aangerichte schade wordt (...) door een taxateur getaxeerd.
- Het bestuur (van het Faunafonds) zal een tegemoetkoming (...) slechts verlenen, indien (...) de aanvrager de schade niet had kunnen voorkomen en beperken door het treffen van maatregelen of inspanningen waartoe hij naar eisen van redelijkheid en billijkheid was gehouden.
- Een tegemoetkoming (...) wordt verminderd met 5% van de door de taxateur vastgestelde schade, met een minimum van € 250,00 per bedrijf per meldingsjaar.
→ dat geldt als een 'eigen risico'
- Tegemoetkomingen lager dan € 50,00 worden niet uitgekeerd.
- Er zijn veel gevallen waarin geen tegemoetkoming wordt verleend.
→ zie artikel 9.

Verschil tussen getaxeerde en uitgekeerde bedrag

Er zit soms nogal wat [verschil tussen het getaxeerde bedrag en het uitgekeerde bedrag](#). Dit wordt volgens het Faunafonds veroorzaakt doordat:

- de aanvrager (grondgebruiker) niet aan de door het bestuur van het Faunafonds in de beleidsregels vastgestelde eisen heeft voldaan, o.a. met betrekking tot voorkoming en beperking van schade;

- ook in veel gevallen (buiten de aangewezen ganzenfoeragegebieden of vogelrichtlijngebieden) in de winterperiode een eigen risico van toepassing is van 5%, met een minimum van € 250 per bedrijf per jaar.

Preventieve maatregelen

- De [Handreiking Faunaschade 2009](#) geeft aan welke preventieve maatregelen genomen moeten worden voordat grondeigenaren in aanmerking komen voor een uitkering.
- In de beleidsregels van het Faunafonds staat daarover:
Maatregelen of inspanningen ter voorkoming of beperking van schade, waarvan het bestuur meent dat deze naar eisen van redelijkheid en billijkheid door de aanvrager kunnen worden genomen, zijn:
- *voor kwetsbare gewassen de inzet van zowel visuele als akoestische middelen in voldoende aantallen;*
- Voor wilde zwijnen zijn de in aanmerking komende visuele middelen; vlaggen, fliitslampen, fliitsmolens en landbouwvoertuigen. Als akoestisch middel mag een knalapparaat worden ingezet.
- De mate waarin deze middelen gebruikt moeten worden om in aanmerking te komen voor een uitkering, verschilt per gewassoort.

Nulstand schadevergoeding en bevoegdheid [\[terug naar inhoud\]](#)

Als argument tegen leefgebieden zou gebruikt kunnen worden dat het veel kost omdat er dan uitkeringen uitgegeven moeten worden, maar dat gebeurt nu - met de 0-stand - ook al.

Vraag: Kan provincie eenzijdig aan de nulstand komen?

Antwoord: Ja.

Het Rijk heeft primair een functie in de waarborging van diergezondheid. Zij heeft in de Nationale Agenda Diergezondheid (2007-2015) zichzelf ten doel gesteld om de handhaving van het nulstandbeleid voor de wilde zwijnen te verbeteren. Mocht er ooit gehandeld moeten worden vanwege de uitbraak van een besmettelijke ziekte, dan heeft het Rijk ook de leiding in het nemen van bestrijdingsmaatregelen. Er zijn destijds door LNV twee leefgebieden aangewezen voor wilde zwijnen: de Veluwe en de Meinweg. Buiten deze gebieden geldt het nulstandbeleid.

Waar het Rijk vanuit diergezondheid ervan uitgaat dat het nulstandbeleid actief wordt gehandhaafd, wordt op provinciaal niveau de werkelijkheid anders ervaren. Er moet worden gezocht naar een gebiedsgerichte aanpak. Dat is een benadering van onderaf en heeft daarmee meer draagvlak, dan wanneer de provincie het beleid en de uitvoering eenzijdig bepaalt. De gebiedsgerichte aanpak kan succesvol zijn als grondeigenaren op gebiedsniveau hun afspraken nakomen, c.q. er sprake is van proactief draagvlak in plaats van reactieve beheersmaatregelen (nulstand).

Uit het rapport Het wilde zwijn op weg in Nederland:

Het belangrijkste beleidsinstrument is op dit moment het 'Nulstandsbeleid'. In de praktijk betekent dit dat de wilde zwijnen geschoten mogen worden. Het recht bestaat. Het is niet verplicht. Daarmee is het nulstandsbeleid een 'open einde' regeling.

Nulstand betekent geen schadevergoeding door het Faunafonds!

Bij beschermde soorten wordt bedrijfsmatige schade wettelijk afgehandeld door het Faunafonds. Bedrijfsmatige schade omvat zowel schade aan landbouwbedrijven als schade aan bijvoorbeeld recreatiebedrijven. Hier bestaat wel een uitzondering op.

In de [beleidsregels van het Faunafonds](#) staat (artikel 9 lid c):

§ 5. Gevallen waarin geen tegemoetkoming wordt verleend

Artikel 9

In de volgende gevallen wordt geen tegemoetkoming verleend:

a. Indien de schade is aangericht door een beschermde inheemse diersoort welke krachtens artikel 65 van de wet bij algemene maatregel van bestuur is aangewezen als diersoort welke in het gehele land veelvuldig belangrijke schade aanricht.

b. Indien de schade is aangericht door een beschermde inheemse diersoort welke krachtens artikel 65 van de wet bij algemene maatregel van bestuur is aangewezen als diersoort welke in delen van het land veelvuldig belangrijke schade aanricht en voor het verjagen en doden van die schadeveroorzakende diersoort een vrijstelling geldt, tenzij aan deze vrijstelling voorwaarden, beperkingen of clausules zijn verbonden waardoor de vrijstelling feitelijk gelijk gesteld moet worden aan een ontheffing verleend op basis van artikel 68 van de wet.

c. Indien de schade is aangericht door een beschermde inheemse diersoort waarvoor het provinciaal bestuur krachtens artikel 67 van de wet personen of categorieën van personen heeft aangewezen om de stand van deze diersoorten te beperken.

De Provincie heeft al [een aanwijzing gedaan](#) op basis van artikel 67 van de Wet waarin zij jachtaktehouders aanwijst als categorie van personen die de nulstand moeten na streven.

(En op basis van ontheffingen kunnen dus aanvullende middelen worden ingezet.)

Handhaven nulstand is feitelijk bevoegdheid van provincies waarin maatwerk mogelijk is

(in ieder geval volgens provincies Drenthe, Overijssel en Gelderland)

Beleidsregels Faunabeheer Provincie Overijssel:

Het huidige rijksbeleid gaat uit van een nulstand voor deze soorten in de provincie Overijssel. De provincie sluit zich hierbij aan. Onder meer vanwege verkeersveiligheid kan ontheffing worden afgegeven voor afschot van deze dieren.

Uit het Faunabeheerplan grofwild FBE Gelderland 2014-2019:

5.5 Gewenste standen damhert (zelfde nulstand)

Het damhert komt op dit moment in twee van elkaar gescheiden populaties voor op de Veluwe. Binnen de Veluwe kan deze soort zich verder verspreiden. De snelheid van dit proces zal sterk beïnvloed worden door de keuzen ten aanzien van de gewenste aantallen en de gewenste verspreiding. Voor wat verspreiding heeft de Provincie Gelderland ervoor gekozen voor de gebieden aan de randen van de Veluwe, de zogenaamde poorten, en daarbuiten een nulstandbeleid te voeren.

Hoe dan?

Uit een Inspraak- en reactienota Flora- en Faunabeleidsplan provincie Drenthe (2014): Bij wijziging van het provinciale beleid kan in gebieden waar conform een

SER geen nulstand meer geldt wel een vergoeding van landbouwschade door het Faunafonds plaatsvinden.

SER? Soorten Effect Rapportage

Beleidsvrijheid

Provincies hebben eigen beleidsvrijheid en verantwoordelijkheid met betrekking tot herten en wild zwijn. In een aantal reacties is gesteld dat de provincie op basis van de Flora- en faunawet geen bevoegdheid heeft om, zonder toestemming van het Rijk, het nulstandbeleid te wijzigen. Deze veronderstelling is onjuist. Provincies zijn juridisch volledig bevoegd om voor herten en wilde zwijnen eigen beleid te voeren. Toestemming van het Rijk is wel nodig om een actieve introductie te kunnen uitvoeren. De kern van gedecentraliseerd natuurbeleid is de mogelijkheid om eigen maatwerk te leveren en dit is al door meerdere provincies opgepakt.

Concept-SER:

Prognose van de te verwachten landbouwschade op basis van getaxeerde en uitgekeerde schadecijfers [\[terug naar inhoud\]](#)

Landbouwschade veroorzaakt door het wild zwijn in Brabant is (door groei van de populatie) in de periode 2002-2013 aanzienlijk toegenomen. Daarna loopt de schade wat terug.

Periode	Getaxeerd	Uitgekeerd	uitgek-getax
2012-1	€ 23.776	€ 21.149	-€ 2.627
2012-2	€ 39.795	€ 34.498	-€ 5.297
2013-1	€ 42.712	€ 38.383	-€ 4.329
2013-2	€ 35.603	€ 31.189	-€ 4.414
2014-1	€ 27.200	€ 22.319	-€ 4.881
2014-2	€ 28.144	€ 23.329	-€ 4.815
2015-1	€ 16.359	€ 6.630	-€ 9.729

Verskil tussen getaxeerde en uitgekeerde bedrag

Er zit soms nogal wat verschil tussen het getaxeerde bedrag en het uitgekeerde bedrag. Dit wordt volgens het Faunafonds veroorzaakt doordat:

- de aanvrager (grondgebruiker) niet aan de door het bestuur van het Faunafonds in de beleidsregels vastgestelde eisen heeft voldaan, o.a. met betrekking tot voorkoming en beperking van schade;
- ook in veel gevallen (buiten de aangewezen ganzenfoerageergebieden of vogelrichtlijngebieden) in de winterperiode een eigen risico van toepassing is van 5%, met een minimum van € 250 per bedrijf per jaar.²

Preventieve maatregelen

De Handreiking Faunaschade 2009 geeft aan welke preventieve maatregelen genomen moeten worden voordat grondeigenaren in aanmerking komen voor een uitkering.³

In de beleidsregels van het Faunafonds staat daarover:

---

² <http://www.kennisakker.nl/kenniscentrum/document/inventarisatie-van-faunaschade-10-grote-akkerbouwgewassen>

³ <http://www.bij12.nl/bij12units/faunafonds/algemeen/handreiking-faunaschade/>

Maatregelen of inspanningen ter voorkoming of beperking van schade, waarvan het bestuur meent dat deze naar eisen van redelijkheid en billijkheid door de aanvrager kunnen worden genomen, zijn:

- voor kwetsbare gewassen de inzet van zowel visuele als akoestische middelen in voldoende aantallen;
- Voor wilde zwijnen zijn de in aanmerking komende visuele middelen; vlaggen, flitslampen, flitsmolens en landbouwvoertuigen. Als akoestisch middel mag een knalapparaat worden ingezet.

De mate waarin deze middelen gebruikt moeten worden om in aanmerking te komen voor een uitkering, verschilt per gewassoort.

Wij stellen ook de inzet van rasters en greppels rond landbouwpercelen voor.

Relevante informatie met betrekking tot dierziektes

Op dit moment is Nederland vrij van alle zogenoemde bestrijdingsplichtige ziekten, zowel bij gehouden varkens als wilde zwijnen. De kans dat op dit moment wilde zwijnen besmet raken met besmettelijke ziektes zoals klassieke en Afrikaanse varkenspest (KVP en AVP) is zeer gering, ook omdat de wilde zwijnen in de ons omringende landen nu vrij zijn van deze ziekten.

Het Rijk heeft primair een functie in de waarborging van diergezondheid. Zij heeft in de Nationale Agenda Diergezondheid (2007-2015) zichzelf ten doel gesteld om de handhaving van het nulstandbeleid voor de wilde zwijnen te verbeteren. Mocht er ooit gehandeld moeten worden vanwege de uitbraak van een besmettelijke ziekte, dan heeft het Rijk ook de leiding in het nemen van bestrijdingsmaatregelen.

Waar het Rijk vanuit diergezondheid ervan uitgaat dat het nulstandbeleid actief wordt gehandhaafd, wordt op provinciaal niveau de werkelijkheid anders ervaren. Er moet worden gezocht naar een gebiedsgerichte aanpak. Dat is een benadering van onderaf en heeft daarmee meer draagvlak, dan wanneer de provincie het beleid en de uitvoering eenzijdig bepaalt. De gebiedsgerichte aanpak kan succesvol zijn als grondeigenaren op gebiedsniveau hun afspraken nakomen, c.q. er sprake is van proactief draagvlak in plaats van reactieve beheersmaatregelen (nulstand). Wij stellen 100 procent schadevergoeding (gewassen/dierziektes) aan agrariërs rond leefgebieden voor.

Noodzakelijke maatregelen bij (uitbraak van) dierziektes

Bij een uitbraak van KVP onder wilde zwijnen bestaat een belangrijke bestrijdingsmaatregel uit het creëren van rust. Zo zal er een algeheel afschotverbod worden ingesteld voor het betreffende gebied.

Het creëren van rust kan verdere virusverspreiding verminderen en bijdragen aan het vanzelf uitdoven van de infectie.⁴ Een infectie zal waarschijnlijk niet aanhouden als de wilde zwijnen populatie kleiner is dan 1000 dieren (met een dichtheid <2-5 zwijnen per km²).⁵ Het totaal aantal zwijnen op de Veluwe ligt hierboven, zelfs als de huidige doelstanden voor de periode 2009-2014 zouden worden bereikt.⁶ Tijdens een uitbraak zullen echter deelpopulaties van elkaar worden gescheiden met behulp van binnenrasters en natuurlijke barrières. Door het plaatsen van barrières en het afsluiten van wildovergangen wordt de bewegingsvrijheid van de zwijnen ingeperkt en zal virusverspreiding door onderling contact zo veel mogelijk worden tegengegaan.⁷

Borging verkeersveiligheid en noodzakelijke preventieve maatregelen

De schade die wilde zwijnen in het verkeer veroorzaken is onbekend, maar een schatting van de materiele schade ligt tussen de 0,5 en 1,5 mln. per jaar, een vijfvoud van de schade in de landbouw.

Het aantal gemelde aanrijdingen met wilde zwijnen neemt toe in Noord-Brabant. In Gelderland is het aantal aanrijdingen afgenomen. Het aantal rasters langs wegen in Gelderland is toegenomen en is hier wellicht de oorzaak van, naast aanpassingen aan de infrastructuur (wegen). De meest effectieve maatregelen om gewasschade en verkeersoverlast (door met name aanrijdingen) te voorkomen zijn opgetekend door onderzoeker Beckmann.⁸ Hij geeft aan dat een grote wildtunnel of een groot ecodeuct het beste werken (100% effectief). Goede alternatieven (80-90% effectief) zijn hekken langs drukke wegen (in combinatie met een brug, tunnel of wildwaarschuwingssysteem) of een wildwaarschuwingssysteem langs rustige wegen.⁹ Het plaatsen van wilde zwijnenrasters - kosten €20.000-25.000 per kilometer - vermindert het aantal aanrijdingen.

Een wildwaarschuwingssysteem kost ongeveer € 280.000,- plus € 7.000,- per jaar voor beheer en onderhoud.

---

⁴ Ministerie van Economische Zaken Landbouw en Innovatie. Beleidsdraaiboek Klassieke Varkenspest. Versie 2.1. (2007).

⁵ European Commission. Classical swine fever in wild boar. In Report of the Scientific Committee on Animal Health and Animal Welfare adopted 10th August 1999. European Commission, Directorate-General for Health and Consumer Protection. 46, 1 (1999).

⁶ Vereniging Wildbeheer Veluwe. Nieuwsbrief nr. 36. Verslag Verenigingsjaar 1 april 2009 t/m 31 maart 2010. (2010).

⁷ Ministerie van Economische Zaken Landbouw en Innovatie. Beleidsdraaiboek Klassieke Varkenspest. Versie 2.1. (2007).

⁸ Beckmann: boek Safe Passages: Highways, Wildlife, and Habitat Connectivity - 2010

⁹ <https://brabantzuidoost.dierenbescherming.nl/nieuws/bericht/23156>

Ecologische gevolgen van de aanwezigheid van het wild zwijn

Wroeten

De belangrijkste effecten van de aanwezigheid van Wilde zwijnen worden veroorzaakt door vraat- en wroetgedrag. Directe effecten worden veroorzaakt door predatie van flora, fauna en paddenstoelen. Indirecte effecten worden veroorzaakt door het wroeten. Op zoek naar voedsel ploegen zwijnen de bodem om, wat leidt tot habitatmodificatie door verstoring van de wortelzone, de humuslagen inclusief de strooisellaag en het onderliggende bodemprofiel. Deze verstoring heeft weer gevolgen voor abundantie en verspreiding van flora, fauna en paddenstoelen en de vegetatiestructuur. Hoe groot het effect is hangt af van tal van factoren zoals de dichtheid van Wilde zwijnen, het terreingebruik, de intensiteit en frequentie van verstoring, het bodemtype, de aanwezige flora en fauna en verspreiding hiervan binnen een terrein.

Voedselaanbod

Aantallen Wilde zwijnen kunnen per gebied en tussen de jaren sterk variëren (Melis et al., 2006). De effecten zijn gecorreleerd met die aantal schommelingen en de daarmee samenhangende dichtheid. Bij hoge dichtheden kunnen zwijnen een grote, negatieve impact hebben op de biodiversiteit (Hone, 2002; Massei en Genov, 2004). Daarnaast varieert het terreingebruik afhankelijk van het voedselaanbod. In mastrijke jaren wroeten ze vooral in grasmatten en wegbermen en neemt de wroetactiviteit toe (Groot Bruinderink en Hazebroek, 1996). Waarschijnlijk speelt hierbij een extra behoefte aan dierlijke eiwitten (in de vorm van regenwormen, emelten en engerlingen) een rol (Groot Bruinderink en Dekker, 2010). In mastarme jaren wordt op de Veluwe in de nawinter veel gewroet in Adelaarsvaren. Zwijnenactiviteit en de daarmee samenhangende gevolgen zijn in zekere mate opstandspecifiek. Dat heeft zowel te maken met (het ontbreken van) de ondergroei als met de mastval. Onder Eik en Beuk wordt het meest gewroet, Fijnspar wordt in dit opzicht meestal gemeden terwijl onder Japanse Lariks wel wordt gefoerageerd. Onder Douglas spar wordt hoofdzakelijk gewroet in oudere, gedunde opstanden, waarin zaailingen en eik in de struiklaag voorkomen. Eikenopstanden worden regelmatig bezocht en meestal oppervlakkig omgewoeld. Onder oude beukenopstanden is de zwijnenactiviteit meestal beperkt, maar zodra de mast valt wordt hier gefoerageerd op beukenootjes.

Bodem

Wroeten leidt tot een menging van organische stof uit het humusprofiel met de minerale bodem. Dit leidt tot een versnelde afbraak van organische stof (Singer et al., 1992). Daarnaast treedt een verandering op van de vochtinhouding van de bosbodem. Dit heeft effecten op de vegetatie (verjonging en groei), de ondergroei en soortsaamenstelling.

Er kunnen drie typen wroeten worden onderscheiden (Groot Bruinderink en Hazebroek, 1996):

1. oppervlakkige verstoring: bij het zoeken naar mast (eikels, beukennoten, tamme kastanjes) wordt alleen het halfverteerde deel van het uitwendige humusprofiel verstoord;
2. matig diepe verstoring: bij het zoeken naar wortels en insecten wordt het uitwendige humusprofiel gemengd met de minerale bovengrond;
3. diepe verstoring: bij het zoeken naar wortels, insecten en voorraadkamers van muizen, wordt de minerale bodem soms dieper dan 50 cm totaal op zijn kop gezet.

Oppervlakkige verstoring leidt tot een lichte vermenging van het minerale deel en het organische deel van bodem en humusprofiel. Bij jonge opstanden vindt een grotere menging plaats van minerale grond met het organisch materiaal dan bij oudere opstanden. Bij dikkere humusprofielen blijft de H-laag (de laag waarin de organische stof zich heeft opgehoopt) echter onberoerd. Lichte menging verhoogt de aëratie (doorluchting) en de weerstand (stevigheid) van bodems voor jonge wortels. De mineralisatie en de afbraak van de organische stof en de beschikbaarheid van nutriënten wordt in theorie bevorderd, maar is bij ondiepe verstoring niet significant (Singer et al, 1982)

Bij matig diepe verstoring zijn de effecten groter. Singer et al. (1982) vonden significante verschillen wat betreft de meeste nutriënten en basen tussen wel en niet omgewoelde locaties. Dit zou wijzen op een toename van de mineralisatie van organische stof. Groot Bruinderink en Hazebroek (1996) vonden geen effect op pH, organisch stofgehalte en N-gehalte van de bodem bij een dichtheid (voorjaar) van ca. vier zwijnen/100 ha. Bij matig diepe verstoring neemt niet alleen de totale dikte van het humusprofiel af maar verdwijnt ook de groten deels amorfe H-laag. Deze laag ontstaat pas na enkele tientallen jaren van humificatie (Bijlsma et al., 2009). Vooral in oude bossystemen op arme zandgronden zijn de effecten op de vegetatie groot omdat de H-laag nutriënten immobiliseert en het vochthoudend vermogen vergroot. In jong bos spelen deze effecten niet of nauwelijks. In de literatuur wordt wel gesteld dat door menging van de humuslaag met de minerale bovengrond de vochthuishouding verbetert door verhoging van het humusgehalte van de bovengrond (Singer et al., 1982). In oude bossen, waar de kruidlaag grotendeels wortelt in het humusprofiel is dit echter twijfelachtig; waarschijnlijk geldt hier het tegendeel.

Bij diepe verstoring wordt het gehele bodemprofiel op zijn kop gezet. Bij leemarme zanden betekent dit op korte termijn doormenging van de strooisellagen met de minerale bodem waarbij een deel van de organische stof voorraad verdwijnt naar diepere delen in de bodem of mineraliseert. Afhankelijk van de bodemopbouw kan hierbij rijker mineraal bodemmateriaal boven komen of worden uitgeloopte lagen

met de bovengrond bijgemengd. In arme zandgronden kan door verstoring van humusprofielen infiltratie en daarmee uitloging toenemen. Bij diepe verstoring kunnen ook plaatselijk bodemhorizonten verstoord worden wat weer gevolgen kan hebben voor de vochtinhouding van het gehele bodemprofiel.

Vegetatie

Wilde zwijnen hebben direct effect op planten door vraat en indirecte effect door het omwoelen van de bodem. Bij intensieve of frequente verstoringen zijn er soorten die lokaal afnemen of verdwijnen. Daar staat tegenover dat het openen van de vegetatie of de bodem nieuwe mogelijkheden biedt voor groei of kieming van soorten. Wilde zwijnen spelen daarbij ook een rol door transport van zaden via de vacht of hun mest. Er is nog weinig onderzoek gedaan aan het relatieve belang van de verschillende processen en kwantitatieve gegevens over de voor planten optimale dichtheden voor verschillende habitat- c.q. landschapstypen ontbreken. Specifieke uitspraken over het effect van Wilde zwijnen op de soortenrijkdom in gunstige of ongunstige zin zijn dan ook niet te doen en zullen het resultaat zijn van de dichtheid, het terreingebruik en de landschappelijke context.

In algemene zin geldt dat bij extensieve verstoringen de soortenrijkdom naar verwachting het hoogst is (Grime, 1979). Bij een lage verstoringsfrequentie of -intensiteit zullen enkele concurrentiekrachtige soorten gaan overheersen. Bij een hoge frequentie van verstoring wordt de vegetatie gedomineerd door een beperkt aantal pionier-soorten. Bij een matige intensiteit en frequentie van verstoring is er genoeg ruimtelijke en temporele variatie voor de aanwezigheid van een mozaïek van alle successiestadia met de daarbij behorende plantensoorten.

Plantensoorten verschillen onderling sterk in hun voedingswaarde en daarmee in de mate waarin ze aantrekkelijk zijn voor zwijnen. Vooral planten met grote zaden of vruchten (Eik, Beuk, Wilde appel) en planten met ondergrondse reserves (Adelaarsvaren, diverse grassoorten en bolgewassen zoals Wilde hyacint) zijn in trek (Briedermann, 1990; Groot Bruinderink et al., 1994; Welander, 2000). Het selectief eten van plantensoorten kan daarmee de soortensamenstelling van de vegetatie beïnvloeden. Diverse soorten die veel door zwijnen gegeten worden, ondervinden hier op populatieniveau weinig schade van doordat ze een snelle hergroei hebben of zich snel weer hervestigen. Het gaat hierbij om soorten als Adelaarsvaren, Zevenblad, Bosanemoon en diverse grassen zoals Kweek en Ruw beemdgras waarvan wortelfragmenten die in de bodem achterblijven vaak weer snel uitgroeien. Deze planten groeien snel en hebben een hoge voedingswaarde. Periodiek wroeten bevordert de groei van deze soorten ten opzichte van meer kwetsbare soorten. De zwijnen houden hiermee dus een voor zichzelf (en andere grazers) aantrekkelijke vegetatie in stand.

Veel andere plantensoorten, zoals Dalkruid, zijn gevoeliger voor vraat en/of verstoring en verdwijnen wanneer de frequentie van verstoringen te hoog wordt. Voor een deel van deze soorten geldt dat een incidentele en niet te intensieve verstoring gunstig kan zijn voor de verjonging van de populatie, maar bij een hogere verstoringsfrequentie slaat de balans voor veel soorten al snel negatief door.

Fauna

Wanneer de dichtheid aan zwijnen toe neemt, zal de intensiteit van het wroeten, de verstoring van de bodem, de insectenvraat, de consumptie van plantedelen en de productie van mest en kadavers toenemen. Naar verwachting zullen de effecten ook samenhangen met de productiviteit van het terrein, waarbij productieve terreinen meer zwijnen kunnen herbergen. Ook de verdeling van habitattypen binnen een terrein speelt mogelijk een rol. Hierbij gaat het erom of de resources (voedselbronnen) die zwijnen gebruiken zich in een lage dichtheid in het hele terrein bevinden of dat de resources geconcentreerd zijn in enkele kleine eenheden. Bij geïsoleerde kleine populaties of lokale resources, zoals enkele stobben van dode eiken, mag worden aangenomen dat effecten veel groter zijn dan op verspreide resources. De aanwezigheid van 'pulsed resources', zoals aas, lokvoer en mast, leidt in de omgeving van die voedselbronnen tot een verhoogde ontmoetingskans van zwijnen en hun dierlijke prooien. Dit kan leiden tot een verandering in het terreingebruik van prooien (Cortes- Avizanda et al, 2008; Munoz en Bonal, 2007).

Ongewervelden

Door predatie hebben zwijnen effect op de fauna. Ongewervelden kunnen zowel een afname van de aantallen in de bodem (Howe et al., 1981) als een toename (Vtorov, 1993) vertonen na introductie van zwijnen. Een positief effect is dat zwijnen plagen kunnen onderdrukken door predatie van poppen van plaagvormende insecten (Koehler en Burzynski, 1965; Moraal, 1993; Schmid-Vielgut, 1991). Een negatief effect is dat lokaal zeldzame soorten zoals Vliegende herten of bodembroeders worden gepredeerd (Smit en Krekels 2008; Purger en Meszaros, 2006). Voor Vliegende herten geldt dat dassen en Wilde zwijnen de belangrijkste predatoren zijn van larven (Harvey et al., 2011). Overigens bevindt zich van oudsher de grootste dichtheid aan vliegende herten op de Veluwe in gebieden waar de dichtheid aan Wilde zwijnen traditioneel ook hoog is. Predatie van regenwormen door Wilde zwijnen kan gevolgen hebben voor ecosystemen middels complexe trofische interacties.

Reptielen

Wilde zwijnen zijn geen gespecialiseerde predatoren van reptielen (Schley en Roper, 2003), maar reptielen worden wel gegeten als aanvulling op hun eiwitbehoefte. Periodiek kunnen reptielen in grote hoeveelheden worden gegeten (Genov, 1994;

Barbadillo et al., 1999; De Haan, 1999; Filippi en Luiselli, 2002; Stumpel, 2004; Van Strien et al., 2007; Lenders en Janssen, 2009). Lenders en Janssen (2009) keken in Nederland naar correlaties tussen populatietrends van Wilde zwijnen en reptielen en suggereren een negatieve relatie. Er bestaat dan ook de kans dat bij hoge dichtheden van Wilde zwijnen negatieve effecten optreden op de populatiedichtheid, maar harde bewijzen ontbreken. De informatie, zeker in Nederland, is summier en weinig hard. Voor het beheer betekent dit dat men in gebieden met belangrijke populaties van reptielen als adder, gladde slang, ringslang, hazelworm en zandhagedis de zwijnenactiviteit met enige argwaan moet beschouwen. Ditzelfde geldt voor de relatie tussen amfibieën en zwijnen. De informatie is te summier, zeker in Nederlandse context en daardoor weinig betrouwbaar. Het lijkt erop er lokaal positieve effecten te verwachten zijn in de vorm van het ontstaan van nieuw habitat. Daar tegenover staan weer suggesties dat er een negatieve correlatie bestaat tussen hoge dichtheden van zwijnen en het voorkomen van amfibieën. Door wroeten kan de vegetatie veranderen en kunnen plekken ontstaan met open zand en kleinschalig reliëf. Al deze factoren hebben invloed op de aantallen en soortensamenstelling van de fauna. Door habitatmodificatie kan de habitat van grondbewonende knaagdieren verdwijnen (Singer et al., 1984). Concurrentie om voedsel met andere zoogdiersoorten, waaronder hoefdieren, lijkt aannemelijk (Massei en Genov, 2004). Ook werd vastgesteld dat als gevolg van begrazing door runderen breedbladig gras de juiste hoogte en kwaliteit voor wilde zwijnen bezat (facilitatie; Groot Bruinderink en Lammertsma, 2000)

Amfibieën

Door wroeten kunnen open plekken en poeltjes ontstaan die van belang zijn voor de voortplanting van amfibieën (Straka, 2007). Dergelijke gunstige effecten zijn waargenomen bij Geelbuikvuurpadden (A. Stumpel; D. Šalamon, pers. meded.), Boomkikker en Heikikker (L. Briggs, pers. meded.). Ook worden positieve effecten gemeld voor reptielen, doordat Wilde zwijnen open plekken maken die door reptielen kunnen worden gebruikt om te zonnen en om eieren te leggen: het betreft de Europese moerasschildpad (Kroatië) en de Zandhagedis (Nederland, Duitsland). Of deze effecten op populatieniveau van de betreffende reptielen een rol van betekenis spelen is niet bekend.

Een soort die mogelijk kan profiteren van de aanwezigheid van Wilde zwijnen is de Geelbuikvuurpad. Deze heeft vooral kleinschalige dynamiek nodig, die zorgt voor de aanwezigheid van voortplantingspoelen zonder andere amfibieën. Deze tijdelijke wateren zijn geschikt wanneer ze ondiep en zonnig gelegen zijn voor een snelle ontwikkeling van de larven. Doordat het kleinschalige cultuurlandschap in Zuid-Limburg sterk is aangetast door intensivering van de landbouw, stedelijke uitbreiding en infrastructuur waren kalksteengroeves de laatste jaren refugia. Nu veel groeves gesloten zijn en de exploitatie van bestaande groeves onzeker is,

dreigt ook dit habitat te verdwijnen. De aanwezigheid van zwijnen is naar verwachting positief voor de Geelbuikvuurpad omdat ze door hun wroetgedrag de dynamiek verhogen en zorgen voor een toename van kuilen met tijdelijk voortplantingswater voor deze soort.

Uitwerpselen

De uitwerpselen van zwijnen en andere hoefdieren vormen voedsel en/of dienen als substraat voor verschillende soorten insecten en andere geleedpotigen (Heijerman, 1990; Gutowski, 2004; Nioget et al., 2006). Ook kadavers van zwijnen bieden habitat en/of voedsel voor verschillende insecten- en vogelsoorten. Leclercq (1996) bestudeerde insecten op een kadaver van een zwijn in het bos van Chambord (Frankrijk) en vond 35 soorten waarvan een groot deel zich voedt met aas. De aanwezigheid van Wilde zwijnen, en daarmee ook af en toe hun kadavers, leidt dan ook naar verwachting tot een grotere biodiversiteit van ongewervelden.

Positie van buurprovincies waar sprake is van grensoverschrijdende beleidsverschillen

Hierbij denk ik aan de provincie Limburg, maar is daar sprake van grensoverschrijdende beleidsverschillen? Zo ja, dan volgt hier nog een passage.

Economische gevolgen die het toelaten van het wild zwijn heeft of kan hebben

Elk jaar trekken miljoenen bezoekers uit binnen- en buitenland naar de Veluwe met als belangrijk doel te genieten van het landschap, de natuur en in het bijzonder van de grote wilde zoogdieren. De omzet die daarmee gepaard gaat bedraagt naar schatting ruim € 100.000.000 (Bade et al., 2010). Het geschatte aandeel van de natuur in de jaarlijkse omzet van natuur gerelateerde bedrijven bedraagt € 445.250.000. Op de Veluwe kunnen excursies (tonnen €), verhuur van de jacht (miljoenen €), verkoop van wildbraad (tienduizenden €) en verhuur van fotohutten (duizenden €) voor het beheer belangrijke economische pijlers zijn (Bade et al., 2010). Men zou kunnen stellen dat het wild zwijn de meeste media-aandacht krijgt van alle wilde hoefdiersoorten en daarmee de grootste trekpleister vormt (Groot Bruinderink en Dekker, 2010).

Samenleven met het wild zwijn

Recreanten in een zwijnen-gebied zullen hun gedrag wel aan moeten passen (bijvoorbeeld geen loslopende honden, vaste paden waar men op moet blijven). Wil er sprake zijn van een effect van vrijlevende wilde zwijnen op de economie van de recreatiesector, dan moet hun fysieke aanwezigheid (dus niet alleen prenten en andere sporen) in hoge mate voorspelbaar worden gemaakt. Dit kan door lokaal extra kwaliteit voor het wild zwijn toe te voegen aan het leefgebied. Dit werkt

vooral wanneer die kwaliteit beperkend is voor het vóórkomen van de soort in het gebied. Bijvoorbeeld rust, dekking, water (modder) of voedsel. Ook het leefgebied als geheel kan worden gemanipuleerd op een wijze dat bijvoorbeeld de foerageeromstandigheden worden bevorderd en er tegelijkertijd meer overzicht voor het publiek ontstaat. Dit kan bijvoorbeeld door het aanbieden van akkertjes en grasland (Groot Bruinderink en Dekker, 2010). Manipulatie van de habitat en aanbieden van voedsel kunnen in Natura 2000-gebieden al snel afvallen als optie om de zichtbaarheid te vergroten. Een extra kwaliteit die lokaal door de mens kan worden toegevoegd en die niet strijdig is met het ecologische streefbeeld, is rust voor de dieren (waarbij de mens niet of in mindere mate wordt geassocieerd met gevaar).

Dierziekten [\[terug naar inhoud\]](#)

Het [draaiboek dat gebruikt wordt bij een uitbraak van Klassieke varkenspest](#) bevat protocollen voor wilde zwijn-ziekten, op pagina 131 tot en met 135.

Relevante schriftelijke en technische vragen en antwoorden

[\[terug naar inhoud\]](#)

Technische vragen (30 oktober 2015) en antwoorden (4 november 2015)

Uit een bericht van de NOJG blijkt dat er wordt proefgedraaid met de inzet van een vangkooi en een andere werkwijze bij de nachtelijke jacht in een poging om de nulstand voor wilde zwijnen in Zuidoost-Brabant te handhaven.

6. Betaalt u mee aan de proef en zo ja, welk bedrag?

Antwoord: *Nee, wij zijn niet betrokken bij de proef.*

7. Met hoeveel vangkooien wordt deze proef uitgevoerd?

Antwoord: *Het is ons niet bekend met hoeveel vangkooien er wordt proefgedraaid. Deze informatie is ook niet bekend bij de ODBN. Tijdens een deskundigenbijeenkomst in november 2014 over het wild zwijn is aangegeven door de ZLTO en FBE dat er sprake was van een vangkooi in een maïsakker bij Leende waarmee wilde zwijnen werden gevangen.*

8. Is er voor het gebruik van de genoemde vangkooi(en) ontheffing verleend? Zo ja, wanneer?

Antwoord: *Er is hiervoor geen ontheffing voor aangevraagd of verleend.*

9. Waar zijn de genoemde vangkooien geplaatst?

Antwoord: *Zie antwoord vraag 7.*

10. Laat de constructie van de vangkooi toe dat ook andere dieren in de vangkooi terecht kunnen komen of kunnen er alleen wilde zwijnen mee worden gevangen?

Antwoord: *Ervaringen met een proef met een vangkooi voor wilde zwijnen in de Meinweg in Limburg laten zien dat ook reeën in dergelijke kooien terecht komen.*

Openstaande vragen [\[terug naar inhoud\]](#)

In 2000 is er een Alterra-rapport uitgekomen van een in opdracht van de provincies Noord-Brabant en Limburg uitgevoerd onderzoek naar 'de geschiktheid van natuurgebieden in Noord-Brabant en Limburg voor edelhert en wild zwijn', zoals [het rapport](#) ook heet.

- Wat is er door de provincie met het rapport gedaan? Indien er niets mee is gedaan, waarom niet?
- Indien er financiële redenen ten grondslag lagen aan het niet instellen van één of meerdere leefgebieden n.a.v. het rapport, over welke bedragen ging/gaat het dan en waar zouden die bedragen concreet aan uitgegeven moeten worden?
- Welke extra kosten kunnen zijn te verwachten qua investeringen aan rasters en schadeuitkeringen bij instelling van een leefgebied? (O.i.d.)

Staatssecretaris Dijkema heeft [meerdere keren duidelijk aangegeven](#) dat het aan de provincies is om te besluiten de nulstand al dan niet te handhaven.

- Is er in Brabant een aanwijzing gedaan voor handhaving van de nulstand voor zwijnen? Zo ja, geldt deze voor alle of een beperkt (welke?) aantal Brabantse gemeenten?
→ Volgens mij weten we al dat dit het geval is: [Aanwijzing](#)
- Kunt u een indicatie geven van de kosten van (de aanleg en het onderhoud van) wildwallen waarmee wilde zwijnen geweerd kunnen worden? Hoe verhouden deze kosten zich tot de kosten van willdrasters?

Verslag Themabijeenkomst zwijgentafels, 15 januari [\[terug naar inhoud\]](#)

Inleiding door Wiel Poelmans

Nederland is het enige land met nulstand.

Meer zwijnen door o.a. milder klimaat, minder jagers in het buitenland, meer voedsel in bossen, natuurlijke vijanden ontbreken, toegenomen maïsteelt.

Pro/con:

- Agrariërs zijn tegen zwijnen
- Jagers, natuurverenigingen, meeste recreanten zijn voor

Schade:

- Jaarlijks €50.000 (in Brabant)
- 5 ha schade per 100 zwijnen (langdurig gemiddelde in Veluwe en Limburg)

Aanrijdingen:

- Gemiddeld 1 aanrijding per 250 zwijnen per maand (Veluwe)
- Driekwart van aanrijdingen betreffen biggen en jaarlingen
- "hoe meer wegen, hoe meer doorsnijdingen (van leefgebied), hoe meer aanrijdingen"
- Bij zwijnen meestal blikschade
- Oplossingen: uitrasteren, bosrand terugzetten, 60 km/uur

Uitkomsten zwijgentafels

- Nulstand niet haalbaar
- Partijen bereid om tot balans te komen
- Oplossing: regionale beheerplannen met concrete oplossingen voor beheer

Hoe verder:

- Provincie wil verantwoordelijkheid bij regio leggen

Toelichting door Van den Hout

- Voor de zomer van dit jaar nieuw faunabeheerplan.
- Er moet maatwerk komen, provinciaal beleid zal niet voldoende zijn.
- We zullen als provincie daarom situaties moeten gaan gedogen.
- Het is aan de regio's om het precies in te vullen.

Vragen

- CDA: welke meerwaarde heeft de nulstand nu t.o.v. een leefgebied (met een bepaalde positieve stand)?
Antwoord: de nulstand is landelijk beleid en het geeft juridisch meer middelen om zwijnen te beheren.
- D66: waarom niet de politiek juist Europees aanpakken?
Antwoord: we zijn ook in overleg met België en Duitsland. Zei zeggen dat de nulstand verboden is, Europees, omdat je dieren niet mag uitroeien. De verhouding boeren/jagers is daar ook anders. Duitsland moet er om lachen dat Brabant spreekt over 'problematiek': het zijn er maar een paar honderd.
- VVD: Jagers zijn blij met meer zwijnen, hoe komt dat?
Antwoord Wiel: Het is hun hobby om te schieten. Nulstand is bedreiging van hun hobby. "Ik ga niet zeggen dat de jagers ze hebben uitgezet..."
- PvdA: Hoe gaan ze er in Duitsland mee om?
Antwoord: er is bijna sprake van een individueel contract tussen boer en jager. Er zijn in Duitsland ook veel meer jagers dan in Nederland (ook relatief) en er wordt minder moeilijk tegen jagers aangekeken.
- PVV: is het risico van regionale aanpak niet dat er wildgroei aan verschillend beleid ontstaat?
Antwoord:
- SP: die €50.000 schade, is dat landelijk?
Antwoord Wiel: dat is de uitgekeerde schade in Brabant.
Het verkeersveiligheidspunt: het ligt ook aan weggebruikers. In Duitsland is men het meer gewend.
- GL: Ziekte van Aujeszky.
- Antwoord Wiel: geen risico voor mensen
- 50Plus: de samenwerking van regionale groepen, wat houdt dat in?
Antwoord: het zijn mensen met verschillende belangen, "jagers zeggen: laat ze maar lopen, dan kunnen wij lekker schieten". Het gaat er bij de zwijnentafels om om wantrouwen weg te nemen. Bij de lokale groepen gaat het niet per se om groepen, maar om mensen die weten waar ze het over hebben, zoals lokale IVN'ers. Mensen met verstand van zaken en belangen in de regio.
50Plus: ik heb de indruk dat het over de schutting wordt gegooid naar de regio.
Voorzitter: dat is technisch.
- PvdD: constatering dat het niet mogelijks 0stand te handhaven. Regionaal invullen van oplossingen. Zijn er ook andere modellen, zonder jacht, overwogen? Jacht zorgt voor meer jongere dieren, die juist meer betrokken zijn bij ongelukken. Zonder jacht stabiliseert het.
Hoe zit het met mogelijkheid om voedselaanbod te beperken door landbouwgrond taf te schermen?

Antwoord: er is een heel mandje aan instrumenten. Wij willen als provincie niet bepalen welke maisvelden moeten worden afgerasterd en dat kunnen wij ook niet. We willen het gewoon aan de regio's houden. De instrumenten die u noemt zijn beschikbaar voor de regio.

- VVD: hoe hoog is de economische schade voor de sector van ziektes?

Antwoord Wiel: rond 1 a 1,5 miljard(?)

- CDA: de varkenspesten komen nu niet voor in Europa. Stel dat er over tien jaar wel een ziekte komt, hebben we dan een plan van aanpak, als er zo'n ziekte oprukt?

Antwoord Wiel: ja, daar zijn landelijke protocollen voor. De overdracht van wilde zwijnen op gehouden varkens is nihil, andersom is de kans wel reëel. Als wilde zwijnen zijn besmet is de dichtheid(?) van die ziekte zo laag dat het niet gehouden varkens zal besmetten.

- PvdA: hoe ver wilt u gaan in de juridische zeggenschap die aan regio's worden gegeven?

Antwoord: het is weinig principieel. De opdracht van de zwijgentafels is om tot een praktische oplossing te komen.

PvdA: hoe is de besluitvorming dan? Meerderheid, unaniem, ...?

Antwoord: dat wil ik ook aan de regio laten. "Als ze niet tot een oplossing komen is het niet mijn probleem"

- Vraag: ...?

Nog een reden om niet te veel te bemoeien met de zwijgentafels, want straks verlangen ze geld van de provincie. Ik wil niet bijdragen aan rasters, nooit gedaan en willen we niet gaan doen.

- PvdD: als bepaald wordt dat afschot noodzakelijk is, is dan overwogen om het niet aan vrijwilligers over te laten, maar aan professionals?

Antwoord: nee. Ten eerste zijn het niet zomaar vrijwilligers, ze hebben een serieuze opleiding en er is toezicht. Ook zijn er BOA's. Ik zou als provincie wel als laatste verantwoordelijkheid willen nemen hier op.

- CDA: u heeft destijds gezegd dat schaderegeling afhankelijk is van of er een nulstand is.

Antwoord: het staat er los van. Blijft hoe dan ook overeind.

- PvdA: schade heeft ook te maken met maatregelen. Schade betaalt provincie, maar provincie wil geen maatregelen nemen.

Antwoord: er worden wel voorwaarden (preventieve maatregelen) gesteld aan uitbetaling.

PvdA: de parallel met verzekeringsmaatschappij gaat niet op, want wij kunnen kiezen om wel maatregelen te nemen. De maatregelen die zijn genomen als voorwaarde waren blijkaar niet goed, want er is uitgekeerd. We kunnen als provincie 'betere sloten' verwachten/regelen.

- VVD: zijn er incidenten met zwijnen en recreanten
Antwoord Wiel: er zijn geen incidenten bekend, alleen met aangeschoten zwijnen en (honden van) jagers.
- PvdD: wat is nu de verdere procedure?
Antwoord: de rol is nu beperkt. Het totale faunabeleid komt voor de zomer nog in PS. Er zou al een stuk over uit zijn gegaan(???).
PvdD: als we nog een expertmeeting willen?
Voorzitter: dat moet via de procedurevergadering geregeld worden.

Verslag werkbezoek Duitsland [\[terug naar inhoud\]](#)

Interessante passages uit het verslag van het provinciale werkbezoek m.b.t. het wilde zwijn in Duitsland in 2012.

Heel Duitsland is varkenspestvrij. De kans dat het weer opduikt in Duitsland is klein. Het kan echter van buiten ingesleept worden. Dit risico komt vooral vanuit Oost-Europa omdat daar nog wel varkenspest aanwezig is bij wilde zwijnen. Dit kan het beste voorkomen worden door het treffen van maatregelen m.b.t. de hygiëne bij transport van zowel wilde zwijnen als huisvarkens. De laatste uitbraak in Nederland van varkenspest bij huisvarkens is terug te voeren naar onhygiënisch transport van huisvarkens in een veewagen.

- Dus we hebben heel Duitsland nog als buffer tussen Nederland en Polen.

Men verbaasde zich over het Nederlandse systeem waarbij de overheid verantwoordelijk is voor de schade. Er worden in Duitsland nauwelijks rasters geplaatst ter voorkoming van landbouwschade omdat men dat niet nodig vindt. Met gereguleerd afschot is de meeste landbouwschade goed te voorkomen.

Er zijn van de laatste decennia een paar incidenten bekend van aanvallen van wilde zwijnen op mensen. Hierbij zijn een paar lichtgewonden gevallen. (...) Vrijwel altijd mijden wilde zwijnen contacten met mensen.

- Dat valt goed mee.

Volgens de Duitsers horen wilde zwijnen gewoon bij de Duitse bossen. Ze vormen een onderdeel van de natuur. (...) Men onderschrijft het belang van wilde zwijnen en anderen grote zoogdieren voor de natuur. Wilde zwijnen zijn van belang bij natuurlijke bosverjonging. (...) Zelfs de aanwezigheid van wolven in oostelijk Duitsland wordt geaccepteerd door de Duitse burgers, jagers en politiek.

Rondetafelgesprek [\[terug naar inhoud\]](#)

Op 15 februari 2016 heeft de Procedurevergadering ingestemd met een verzoek van de fracties van Partij voor de Dieren, D66, PvdA, GroenLinks, 50PLUS en Lokaal Brabant om een rondetafelgesprek te organiseren over wilde zwijnen. Deze bijeenkomst is gepland op vrijdag 10 juni 2016.

Deskundigen

De hierboven genoemde fracties hebben onderstaande deskundigen bij de griffie ter uitnodiging aangedragen.

Geert Groot-Bruinderink (ecologie)

- Was van 1979 tot voor kort werkzaam bij Alterra als ecooloog.
- Heeft [veel publicaties](#) op zijn naam staan, waaronder '[De geschiktheid van natuurgebieden in Noord-Brabant en Limburg als leefgebied voor edelhert en wild zwijn](#)'.

Prof.dr. Jozef Keulartz (filosofie)

- Als milieufilosoof verbonden aan Radboud Universiteit Nijmegen (Emeritus hoogleraar) en Wageningen UR.
- Sprak bij het [deskundigengesprek](#) met de Eerste Kamer over de nieuwe Wet natuurbescherming in relatie tot de jacht.

Prof.dr.ir. Mart de Jong (dierziekten)

- Als hoogleraar kwantitatieve veterinaire epidemiologie verbonden aan Wageningen UR.

Kees Bastmeijer (juridisch)

Elisabeth Ruijgrok (economisch)

- Werkzaam bij adviesbureau Witteveen+ Bos